

Rysk ordbok

Den engelska tidskriften Economist har givit några roande och belysande utdrag ur en nyss publicerad rysk bok om betydelsen av främmande ord. Man påminns om George Orwells beskrivning av hur i framtidens diktatur ordens innebörd skall förändras i sådan riktning att det helt enkelt blir omöjligt för medborgarna att säga eller tänka något som är betänkligt för de styrande. Den nya ordboken visar att ryssarna redan hunnit en bra bit på vägen. Det konservativa partiet i England säges vara "ett borgerskapets reaktionära parti som söker genomföra en imperialistisk expansionspolitik med våldsam undertryckande av arbetarnas revolutionära rörelse och likvidering av den de-

mokratiska friheten". Liberalerna intar likaledes "en alltigenom reaktionär position, i det att de öppet sluter sig till det kontrarevolutionära lägret och allierar sig med arbetarklassens fiender". Och lika gallet är det med arbetarpartiet: detta verkar för "en borgerlig politik bland arbetarna såsom agent för imperialistiska grupper i Amerika"; om partiet får man också veta att det "understodde den konservative Chamberlains inre och yttre politik". Den engelska författningen "uttrycker och stärker borgerskapets diktatur". Pacifister är i själva verket "reaktionärer som motsätter sig alla befrielsekrig, revolutionära krig, inbördeskrig och andra rättvisa krig"; de "bedrär arbetarna och döljer förberedelserna för borgerskapets imperialistiska krig". I själva verket arbetar den kommunistiska propagandan både inom och utom Ryssland med denna apparat av begrepp; den innebär att alla ord får en betydelse motsatt den traditionella och att det helt enkelt, såsom Economist anmärker, småningom blir omöjligt för en ryss och en europé att föra ett förnuftigt samtal. Man närmar sig snabbt den situation som Orwell skildrar: de officiella parollerna blir "fred är krig", "frihet är slaveri", "okunnighet är styrka". Våra kommunister behärskar helt den ryska tekniken och lurar på detta sätt en hel del folk som inte har förstånd att över-sätta deras fraser till ren svenska.

Priskontroll och tryckfrihet

Den 6 november beslöt priskontrollnämnden att upphäva pristoppet "för av svenska föreningar, samfund eller andra organisationer utgivna tidningar eller tidskrifter, vilka uppenbarligen främst äsyfta att lämna medlemmarna informationer och icke att ge ekonomisk vinst". Tio dagar senare avtog nämnden en framställning från Svenska tidningsutgivareföreningen om upphävande av priskontrollen i fråga om andra periodiska publikationer. Nu har Tidningsutgivareföreningen hos regeringen anfört besvär över beslutet och hemställer om priskontrollens generella avskaffande på detta område.

Denna hemställan är ur skillnaden synpunkter utomordentligt välmotiverad. Av särskild principiell betydelse är att den skillnad som enligt priskontrollnämndens beslut består mellan olika slag av publikationer inte rimligen kan förlikas med grundlagens allmänna tryckfrihetsregler. Statsrättsprofessorn Erik Fahlbeck, som avgivit ett speciellt yttrande i denna fråga, slår fast att "be-

fogenhet för statsmakten eller dess organ att ur fiskaliska eller liknande synpunkter hindra eller försvåra skrifts tryckning, utgivning eller spridning kan ej förenas med tryckfrihetsförordningen". Ofrånkomliga ransoneringsåtgärder kan självfallet inte anses förbjudna, men de är tillåtliga blott under förutsättningen "att åtgärderna icke dikteras av hänsyn till innehållet i tryckskrift samt att de drabba alla tryckalster lika". Den skillnad mellan tryckta skrifter som nämnden gjort och den prövning av skrifternas innehåll som härmed måste förknippas "står förty i strid med grundlagens bokstav och anda".

Resonemangent är starkt grundat. Med tryckfrihetsregeln att myndighet inte på grund av en skrifts innehåll får hindra dess spridning följer med nödvändighet att vissa skrifter inte får ställas i särklass gentemot andra. Här till kommer — vilket illustrerar hur betänkligt varje försök till uppdelning måste verka — att det inte annat än efter en starkt subjektiv prövning är möjligt att fastslå vilka publikationer som bör vara underkastade priskontroll och vilka som skall få vara fria från dylik kontroll. Hur skall fastslås att en tidning främst äsyftar att ge medlemmarna informationer och inte att ge vederbörande organisation ekonomisk vinst?

Principiellt är alltså den ordning som priskontrollnämnden vill genomföra lika stötande som det i våras framförda förslaget om särskild beskattning av tidskrifter med huvudsaklig förströelsekaraktär. Detta förslag underkastades en nedgörande kritik av justitierådet Gärde, varvid just tanken på särskiljande av olika publikationer i skattehänseende utdömdes ur tryckfrihetssynpunkt. Dess bättre blev förslaget skrinlagt. Av samma skäl bör regeringen bifalla Tidningsutgivareföreningens framställning. Eljest har den öppnat vägen för fiffel med tryckfriheten.